

การประชุมวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ ๒

การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิตจริง :

“การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน”

ประกาศนียบัตรรางวัลความยอดเยี่ยม

เพื่อประกาศเกียรติคุณแก่บทความเรื่อง

“ การศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
โดยใช้ฐานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ”

นำเสนอโดย

ปริญญ์ สิทธิจินดา และ รัชนีชา แซ่ตัน

ณ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
วันศุกร์ที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

(รองศาสตราจารย์ปิระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

DEANS

คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

ประธานกรรมการประชุมวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ ๒

ไปสู่ประชาคมอาเซียน"

ภาค 2554, จาก

เรื่งรูปของผู้บริโภคในเพ
ลี่ยศรีนครินทร์วิโรฒ
งผู้ปกครอง." วิทยานิพนธ์
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

สมุทสรสาร : สำนักพิมพ์

นเขตกรุงเทพมหานคร
ยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ

การศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
โดยใช้ฐานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

*The Study of Learning Process Development Patterns in the University
by Using Community-Based Research*

ปริญนันท์ สิทธิจินดาร¹ และรัชนีชีวา แซ่ตัน²

¹อาจารย์ ดร. คณะเทคโนโลยีการเกษตร ²อาจารย์ คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อ.เมือง จ.จันทบุรี
preyanan_s@hotmail.com, ekjivaset@hotmail.com

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย โดยใช้ฐานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อให้นักศึกษา-อาจารย์ ได้เรียนรู้สภาพ และสถานการณ์ที่เป็นจริงของชุมชนท้องถิ่น โดยผ่านงานวิจัยกับท้องถิ่นที่เชื่อมโยงจากเนื้อหาวิชาที่สอน เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ การวิจัย และการบริการทางวิชาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรม และเพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักศึกษา กับชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ผลของการดำเนินโครงการวิจัย ทำให้เกิดโครงการวิจัยทั้งหมด 7 โครงการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (1) นักศึกษา-อาจารย์ ได้เรียนรู้สถานการณ์ที่เป็นจริงของชุมชนท้องถิ่น โดยผ่านงานวิจัยที่เชื่อมโยงจากเนื้อหาวิชา (2) เกิดการบูรณาการการเรียนรู้ การสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ และ (3) ทำให้เกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างนักศึกษา กับชาวบ้าน ทำให้นักศึกษาเกิดสำนึกและเห็นคุณค่าในชุมชนถิ่นฐานของตนเอง

โครงการทำให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ที่ดึงผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีประสบการณ์ร่วมกัน คือ อาจารย์ นักศึกษา พี่เลี้ยงผู้ประสานงานของ Node และผู้คนที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่น โดยผ่านงานวิจัยที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชา เพื่อจะทำให้การเรียนการสอนซึ่งเดิมที่ถูกจำกัดอยู่ภายในห้องเรียน และโลกทางวิชาการ ให้เปิดกว้างแผ่ขยายออกไปยังชุมชนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องต่างๆ เป็นการสร้างพลังการเรียนรู้ร่วมกันจนเป็นสนามพลังของการเรียนรู้ที่สามารถเข้ามาเชื่อมโยง บูรณาการกับหลายปัจจัย อาทิ ด้านเนื้อหา ทฤษฎีหลักการ ด้านผู้เกี่ยวข้อง ด้านบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งด้านสัมพันธภาพอันดีระหว่างมหาวิทยาลัยอันมีครูอาจารย์และนักศึกษาเป็นหลักกับความเป็นชุมชนท้องถิ่นที่อยู่รายรอบมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดสำนึกและเห็นคุณค่าในชุมชนถิ่นฐานของตนเอง

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน การวิจัยโดยชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสร้างความเข้มแข็ง

ABSTRACT

This main research project was aimed to investigate a learning process development pattern at Rambhai Barni Rajabhat University through a Community-Based Research (CBR) design. Students and lecturers learned real situations of local communities incorporated into their course contents using a Research-Based Learning (RBL) approach. Learning and teaching, research, and academic services were concretely integrated and relationship between the communities and students was uniquely formed through Participatory Action Research (PAR). Seven subprojects were developed. The following learning outcomes were characterized. (1) Students and lecturers had direct experiences learning their course contents through a research process in the real community settings. (2) Learning and teaching, research, and academic services were integrated. (3) All of these RBL subprojects created good relationship between students and local residents that inspired students to recognize their own homeland value.

These RBL subprojects created the learning process development pattern that united all participants including students, lecturers, Node's mentors and coordinators, as well as local residents to

share their learning experiences through their research procedures. Their academic views had been totally expanded to real situation learning instead of doing in limited traditional classrooms. These procedures created learning empowerment linked to various academic fields which were integrated with a number of factors such as course contents, theories, stakeholders, and roles of the University, particularly awareness and appreciation of their homeland value.

Keywords: a learning process development pattern, Research-Based Learning (RBL), Community-Based Research (CBR), Participatory Action Research (PAR), empowerment.

1.ความเป็นมาของปัญหา

สภาพการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยที่ผ่านมา และเป็นอยู่ในปัจจุบันจะมีแบบแผน หลัก ๆ คือ การถ่ายทอดความรู้ ทฤษฎี หลักการ และรายละเอียดของเนื้อหารายวิชาสู่ผู้เรียนโดยเนื้อหาเชิงทฤษฎี หลักการ อาจไม่สอดคล้องกับสภาวะที่เป็นจริงของสังคมชุมชน โดยมีอาจารย์ซึ่งเข้าใจว่าเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญเป็นสื่อในการถ่ายทอดอันจะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถจะคิดเชื่อมโยง หรือเกิดจินตภาพระหว่างเนื้อหาเชิงวิชาการกับสภาพที่เป็นจริง แม้ว่าในปัจจุบันจะมีกลวิธีทางการเรียนการสอนใหม่ ๆ ก็ยังคงยึดติดอยู่กับ "ห้องเรียน" เป็นด้านหลัก ดังนั้น การที่จะปรับวิธีคิดโดยสร้างเงื่อนไขให้นักศึกษาลงไปสัมผัส เรียนรู้สถานการณ์จริงของชุมชนท้องถิ่นที่เชื่อมโยงหรือบูรณาการได้กับการเรียนการสอน สาระทางวิชาการน่าจะทำให้ผู้เรียนได้เกิดแรงบันดาลใจ และพัฒนาการรับรู้ใหม่ให้เห็นสภาวะปรากฏการณ์อย่างชัดเจนขึ้น สร้างระบบความคิดให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทั้งจากในสู่นอก (inside-out) และนอกสู่นใน (outside-in) ก็เป็นไปได้ (ไพโรจน์ แสงจันทร์ [1]) โดยเฉพาะกิจกรรมที่ได้ลงไปเรียนรู้ชุมชนนั้นดำเนินการในรูปวิจัยเล็ก ๆ นอกชั้นเรียนน่าจะทำให้การเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ เกิดประสิทธิผลขึ้นมาได้ ทั้งยังเกิดการบูรณาการระหว่างการเรียนการสอน งานวิจัย และงานบริการทางวิชาการเข้าด้วยกัน

การใช้เงื่อนไขจากการเรียนการสอนที่มีงานวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning : RBL) นี้ นำพาให้นักศึกษา-อาจารย์ เข้าไปเรียนรู้จากโลกภายนอกห้องเรียน เข้าไปสัมผัสรับรู้กับสภาวะหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงในชุมชน โดยที่ต้องเกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาด้วย น่าจะทำให้เกิดทางเลือกใหม่ๆ หรือเป็นนวัตกรรมในด้านการเรียนการสอนภายในมหาวิทยาลัย ที่ได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอีกด้วย และอีกประการหนึ่ง การลงไปศึกษา สัมผัสและรับรู้ความ เป็นไปในชุมชนท้องถิ่นนั้นจะเป็นช่องทางของการวางแผนโครงการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่นด้วย เพราะนักศึกษา-อาจารย์และผู้เกี่ยวข้องจะได้รับรู้ปัญหาความต้องการ ความคาดหวังและสัมพันธ์ภาพทั้งบวกและลบที่มีต่อมหาวิทยาลัย เป็นการนำพาองค์กรเข้าไปเชื่อมโยงกับท้องถิ่นโดยตรง ต่างๆเหล่านี้จะเกิดขึ้นจากการที่โครงการ RBL เข้าไปปฏิบัติการศึกษา เชื่อมโยงกันและกันกับท้องถิ่นชุมชน ดังนั้นการเสนอโครงการวิจัยนี้จึงเป็นสิ่งที่ต้องการหาคำตอบจากประเด็นดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย โดยใช้ฐานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
2. เพื่อให้นักศึกษา-อาจารย์ ได้เรียนรู้สภาพ และสถานการณ์ที่เป็นจริงของชุมชนท้องถิ่น โดยผ่านงานวิจัยกับท้องถิ่นที่เชื่อมโยงจากเนื้อหาวิชาที่สอน
3. เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างการเรียนการสอน-การวิจัย และการบริการทางวิชาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรม
4. เพื่อให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักศึกษา กับชุมชน

3. คำถามวิจัย

รูปแบบการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยโดยใช้ฐานการวิจัยเพื่อท้องถิ่นควรเป็นอย่างไร

4. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร ประกอบด้วย อาจารย์ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ และประชาชนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในเรื่องนั้นๆ

views had been totally
oms. These procedures
grated with a number of
, particularly awareness

RBL), Community-Based

หลัก ๆ คือ การถ่ายทอด
ักการ อาจไม่สอดคล้องกับ
ายทอดอันจะทำให้ผู้เรียนไม่
ในปัจจุบันจะมีกลวิธีทางการ
ยสร้างเงื่อนไขให้นักศึกษา

1. สารทางวิชาการน่าจะทำ
สั ระบบความคิดให้เกิด
1) โดยเฉพาะกิจกรรมที่ได้
วิชาต่าง ๆ เกิดประสิทธิผล
ได้ด้วยกัน

RBL) นี้ นำพาให้นักศึกษา
ป็นจริงในชุมชน โดยที่ต้อง
านการเรียนการสอนภายใน
ศึกษา สัมผัสและรับรู้ความ
งถิ่นด้วย เพราะนักศึกษา
บที่มีต่อมหาวิทยาลัย เป็น
RBL เข้าไปปฏิบัติการ
ากประเด็นดังกล่าว

วิจัยเพื่อท้องถิ่น
โดยงานวิจัยกับ

ารเข้าด้วยกันอย่างเป็น

ถิ่นควรเป็นอย่างไร

กรณี ที่สนใจเข้าร่วม

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย เนื้อหาในวิชาที่เรียนที่นำส่วนหนึ่งมาเป็นงานวิจัย และ องค์ความรู้หรือ
ประสบการณ์ที่มีอยู่ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

1. เวทีทำความเข้าใจ โมโนทัศน์โครงการ การพัฒนาโจทย์และเกณฑ์การขอทุน
คณะผู้วิจัยได้ให้แนวคิด/หลักการของการวิจัย RBL กับทีมวิจัยย่อย ดังนี้
RBL (Research-Based Learning) หมายถึง การเรียนรู้โดยใช้งานวิจัยเป็นฐาน โดยลงไปเรียนในห้องถิ่นในเรื่องราวที่
เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายวิชา การวิจัย RBL มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. อาจารย์ผู้สอน จะต้องเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ เช่น การจัดสรรเนื้อหาบางส่วนจากรายวิชา เพื่อให้
นักศึกษาได้ไปศึกษาในห้องถิ่น นำเนื้อหาที่ได้จากพื้นที่มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ร่วมกับนักศึกษา เพิ่มเติม/เทียบเคียง หลักคิด
ทฤษฎีระหว่างเนื้อหาในห้องเรียนกับนอกห้องเรียน
2. Node คือ จะทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง เช่น การจัดเวทีเรียนรู้
3. นักศึกษาเอง เป็นผู้วิจัย ต้องทำตัวเป็นนักวิจัย ช่างซัก ช่างถาม
4. ชุมชน คือสถานที่ที่จะต้องไปเรียนรู้
5. เวทีเรียนรู้ งานวิจัยแบบนี้ไม่ใช่ไปเก็บข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีกระบวนการที่เอาข้อมูลมา
แลกเปลี่ยน เรียนรู้กันกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

2. การพัฒนาโจทย์ในชั้นเรียนร่วมกับอาจารย์และนักศึกษา
โดยอาจารย์และพี่เลี้ยงจะต้องนำคำอธิบายรายวิชาของวิชาที่จะขอทุน มาพิจารณาร่วมกันก่อนที่จะเข้าไปพัฒนา
โจทย์ร่วมกับนักศึกษาที่ละชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชากับสภาวะ
จริงในชุมชน

3. เวทีการเขียนเอกสารเชิงหลักการ
เนื่องจากการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยที่อาจารย์และนักศึกษาหลายคนไม่คุ้นชิน จึงมีความจำเป็นต้องมี
กิจกรรมนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการทำงาน

4. การเติมความรู้/ทักษะ/ขีดความสามารถในการทำวิจัยกับท้องถิ่น
หลังจากที่โครงการได้รับการอนุมัติทุนแล้ว ก่อนที่จะดำเนินการ ต้องมีการทำความเข้าใจเบื้องต้นเพิ่มเติม ทั้งด้าน
เนื้อหาสาระ กระบวนการ เทคนิคต่างๆ เช่น การเป็น Facilitator, การออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, การเก็บ
ข้อมูลแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

5. การติดตามความก้าวหน้าของโครงการ เช่น การประชุมแลกเปลี่ยนสถานการณ์ ปัญหาอุปสรรคของแต่ละ
โครงการ การหนุนเสริมงานเป็นระยะในห้องเรียนหรือในพื้นที่จริง

6. เวทีถอดบทเรียนการทำงานวิจัย เพื่อให้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการนี้ ซึ่งอาจจะส่งผลถึงการมี
ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7. การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงานของโครงการ

6. ผลการวิจัย

จากผลการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอสรุปตามประเด็นของวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ คือ
วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อให้ นักศึกษา-อาจารย์ ได้เรียนรู้สภาพและสถานการณ์ที่เป็นจริง ของชุมชนท้องถิ่นโดยผ่านการ
วิจัยกับท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาที่เรียน

งานวิจัยที่นักศึกษาได้ร่วมกันพัฒนาโครงการนั้นได้ใช้รายวิชาเป็นฐานที่นำไปสู่การลงไปศึกษาวิจัยกับชุมชน ที่เป็น
แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาแต่ละรายวิชา โดยเกิดโครงการวิจัยถึง 7 โครงการ ซึ่งนักศึกษาได้เรียนรู้ สภาพ และ
สถานการณ์ที่เป็นจริง จากชุมชนหรือแหล่งบุคคลตามเนื้อหาแต่ละรายวิชา โดยผ่านการวิจัยและกระบวนการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัย
และพี่เลี้ยงการวิจัย รวมทั้งอาจารย์ได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา สิ่งนี้นักศึกษา อาจารย์ได้เรียนรู้คือ สภาพและสถานการณ์ที่เป็น
เนื้อหาตามหลักทฤษฎีของแต่ละรายวิชา ในชุมชนก็จะมีชุดความเป็นจริงที่เกิดจาก เงื่อนไข ปัจจัย แต่ละองค์ประกอบมากมาย

ที่ทำให้เกิดสถานการณ์นั้น ซึ่งทำให้นักศึกษาเรียนรู้จากมิติเชิงวิชาการสู่มิติของความเป็นจริงที่มีอยู่ เป็นอยู่ในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ

วัตถุประสงค์ที่ 2 การบูรณาการการเรียนการสอนกับงานวิจัยและการบริการวิชาการ ผลการวิจัย การบูรณาการจะชัดเจนในการเรียนการสอนกับงานวิจัย เพราะโดยกระบวนการแล้วโครงการได้มีแนวคิด ที่ทำให้กระบวนการงานวิจัยที่นักศึกษาต้องลงไปสืบค้นหาคำตอบในชุมชน แต่พบว่ามิชอบจำกัคือ การบูรณาการประสบการณ์และความรู้จากการวิจัยในพื้นที่จริงเข้ากับเนื้อหาที่เป็นวิชาการในแต่ละรายวิชาเท่านั้น เป็นเพราะเงื่อนไขเวลาที่ไม่สอดคล้องและความเข้าใจของอาจารย์ประจำรายวิชา ที่ส่วนใหญ่จะเข้าใจว่างานวิจัยก็คือ งานวิจัย งานสอนตามเนื้อหาที่เป็นเนื้อหาที่อาจารย์ได้เตรียมไว้เพื่อถ่ายทอดนักศึกษาตามบทบาทที่ควรจะเป็นเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ยังทำให้เกิดงานวิจัยต่อยอดหนึ่งโครงการ คือ โครงการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์การแสดงพื้นบ้านใน จ. จันทบุรี

ในด้านกรบูรณาการกับภารกิจบริการทางวิชาการ จากกิจกรรมการคืนข้อมูลให้กับชุมชน นั้นถือได้ว่าเป็นกรบริการวิชาการเช่นกันเพราะชาวบ้าน (ชุมชน) จะได้รับทราบข้อมูล จากความรู้ที่ผ่านการสังเคราะห์และนำมาสื่อสาร บอกเล่ากับชุมชนโดยผ่านเวทีการเรียนรู้ เช่น โครงการสื่อพื้นบ้านได้สาคิดและบอกเล่าประวัติที่ไปที่มาของวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้และรู้สึกถึงคุณค่าของสื่อการแสดงพื้นบ้านว่า จากการที่เคยชอบเขามาตลอดตามนั้นสามารถฟื้นฟูกลับมาใช้ประโยชน์ในการสื่อสารเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตปัจจุบันได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นที่มาของการต่อยอดโครงการบริการวิชาการ 2 โครงการคือ โครงการการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์การแสดงพื้นบ้านใน จ. จันทบุรี และโครงการเทศน์มหาชาติทรงเครื่องรุ่งเรือง ณ เมืองขลุง

วัตถุประสงค์ที่ 3 การเกิดทางเลือกใหม่ของการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เป็นจริงของท้องถิ่น จากผลการวิจัยยังไม่เกิดผลกระทบ (Impact Factor) ที่เป็นการนำเอาประสบการณ์และแนวคิดของการทำโครงการ RBL นี้ไปสู่การสร้างทางเลือกใหม่ในการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเท่าใดนัก แต่การสะท้อนกลับ (Feed Back) ของนักศึกษานั้นพบว่า ต้องการให้มีการดำเนินโครงการต่อและต้องการที่จะทำให้เป็นแบบการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ ต่อไปเพราะทำให้มีประสบการณ์และได้เรียนรู้เรื่องราวในชุมชนมากขึ้น และทำให้จดจำรายวิชาที่เรียนโดยผ่านโครงการนี้มากกว่าการเรียนการสอนในปกติ ซึ่งเมื่อสอบวัดผลไปก็ลืม เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อให้เกิดสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างนักศึกษากับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า จากเงื่อนไขของโครงการแม้ว่าจะจะเป็นเพียงระยะเวลาอันสั้น แต่ก็เห็นว่าชุมชนให้การยอมรับเป็นอย่างดี และนักศึกษาเองก็ประทับใจกับมิตรไมตรีของชาวบ้าน และได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับชุมชนมากขึ้น

7. อภิปรายและสรุปผล

ประเด็นหลักๆ ที่อภิปรายผลมีดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 รูปแบบการพัฒนากระบวนการ กระบวนการนี้ได้ถูกวางไว้ในโครงการที่จะให้รูปแบบการเสริมหนุนการวิจัยเป็นฐาน กล่าวคือ ได้กำหนดไว้ในลักษณะทฤษฎีสายน้ำ (Stream Theory) คือ ช่วงต้นน้ำเป็นการพัฒนาโจทย์วิจัยและการทำความเข้าใจ ช่วงกลางน้ำคือการเสริมหนุนและทบทวนตนเองโดยต่อเนื่องและช่วงปลายคือการขยายผลสู่การรับรู้ของสาธารณะและการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

ประเด็นที่ 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนของระบบและกระบวนการ จากผลการดำเนินงาน โดยผ่านกระบวนการทั้งหมดนั้น แต่โครงการนี้มีข้อส่งเสริมแต่กระบวนการวิจัยเพียงเท่านั้น แต่ต้องใช้งานวิจัยให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนด้วย และแม้แต่กระบวนการวิจัยก็มีข้อการดำเนินงานภายใต้ขอบเขตตัวแปรที่สามารถควบคุมกันได้ในระดับเรียนเท่านั้น แต่เป็นการวิจัยที่ผู้เรียนจะต้องออกไปสัมผัสกับสังคมภายนอกกับผู้คนกับสิ่งแวดล้อม และบทบาทที่ต่างออกไปจากห้องเรียนตำรา และอาจารย์ ดังนั้นระบบและกระบวนการที่ใช้ในการขับเคลื่อนนั้นถูกระบบกวนจากปัจจัยต่างๆ ในด้านหนึ่ง แต่อีกส่วนนั้นก็เป็นการทดสอบกับระบบและกระบวนการต่างๆ ว่าเหมาะสมและสอดคล้องเพียงไรกับการดำเนินโครงการภายใต้มีทัศน์ของโครงการด้วยซึ่งระบบต่างๆ ที่ถูกออกแบบนำไปสู่การดำเนินการนั้นมีดังสรุปได้ คือ

- 1. ระบบการเรียนการสอนที่ต้องใช้งานวิจัยเป็นฐานมโนทัศน์ของโครงการ
- 2. ระบบการวิจัยที่ต้องใช้ชุมชนเป็นฐาน

ซึ่งทั้ง
โจทย์วิจัยที่ต้อง
เป็นปัจจัยที่มีผล
ประ
1.1
สัปดาห์ หลัง
ระยะเวลาการ
กระบวนการเรี
ไม่ค่อยสนใจใ
อาจารย์ไม่ทร
1.2
ประสานงาน
ประ
แยกส่วนจาก
อาจารย์อาจ
วิจัยจนเสร็จ
สัมพันธ์กันใ
ระบบเดียว
องค์ประกอบ
ดังนั้นการว
2.
2.
(Empower
ยึดหยุ่นได้
2
มีข้อจำกัดใ
เนื้อหาวิชา
รายวิชา
อาจารย์ก็
การเรียนรู้
เห็นหรือร
นักศึกษา
นั้นๆ เข้า
เกิดการเ
สอดคล้อง
วิธีการส
ผู้เรียนส
กระบวน
ต่าง ๆ
ข้อมูลส
ประสิทธิ

เป็นอยู่ในชุมชนท้องถิ่น

นการแล้วโครงการได้

คือ การ

เท่านั้น เป็นเพราะ

คือ งานวิจัย งานสอน

อย่างไรก็ตาม ยังทำให้

. จันทบุรี

น นั่นถือได้ว่าเป็นการ

นำมาสื่อสาร บอกเล่า

ธรรมการแสดงพื้นบ้าน

เขษขามาตลอดมานั้น

ป็นที่มาของการต่อยอด

กซ์ แสดงพื้นบ้านให้

ับสถานการณ์ที่เป็นจริง

วัดของการทำโครงการ

ed Back) ของนักศึกษา

ษาอื่นๆ ต่อไปเพราะทำ

ากเงื่อนไขของโครงการ

ะทับใจกับมิตรไมตรีของ

งการที่จะให้รูปแบบการ

่วงดำเนินเป็นการพัฒนา

องและช่วงปลายคือการ

น โดยผ่านกระบวนการ

ึ่งของกระบวนการเรียน

กันได้ในชั้นเรียนเท่านั้น

ต่างออกไปจากห้องเรียน

ต่างๆ ในด้านหนึ่ง แต่อีก

เนนโครงการภายใต้โม

ซึ่งทั้ง 2 ระบบนี้ จะต้องดำเนินการผูกโยงแบบเคียงกันไปตลอดการดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และ
โจทย์วิจัยที่ต้องการซึ่งผลการดำเนินการของทั้ง 2 ระบบนี้ และจากผลการดำเนินการทั้งหมดนั้น ได้ค้นพบประเด็นสำคัญที่
เป็นปัจจัยที่มีผลต่อระบบการขับเคลื่อนโครงการ ดังต่อไปนี้

1.1 ระยะเวลาและเงื่อนไขของเวลา ซึ่งโครงการนี้ได้เริ่มในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนและได้ดำเนินการประมาณ 3
สัปดาห์ หลังการเปิดภาคเรียนทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกันคือ ช่วงเวลาของการเรียนแต่ละรายวิชาได้ถูกกำหนดไว้ตายตัว
ระยะเวลาการวัดผล การส่งผลการเรียนจะถูกถือคือไว้แน่นอน ขณะเดียวกันเกณฑ์การประเมินผลจากอาจารย์ก็ไม่สอดคล้องกับ
กระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษา นักศึกษาบางคน ได้สะท้อนมาว่าพวกเขาเองงานเอาการกับการวิจัยกลับได้เกรดต่ำกว่าพวกที่
ไม่ค่อยสนใจเข้าร่วม และข้อสอบของอาจารย์ก็ยังไม่สะท้อนประสบการณ์ การค้นพบข้อมูลในแต่ละชุมชนของงานวิจัยเหล่านี้
อาจารย์ไม่ทราบว่า จะวัดผลอย่างไร จะให้เกรดอย่างไรให้ทันเวลาตามกำหนดของมหาวิทยาลัย เหล่านี้เป็นต้น

1.2 จำนวนนักศึกษา เพราะแต่ละห้องมีนักศึกษาจำนวนมาก ขณะที่ทีมที่เลี้ยงที่เป็นผู้วิจัยและที่เลี้ยงจากศูนย์
ประสานงานฯ ก็มีจำนวนไม่มาก และทำให้เกิดการสื่อสารและการทำความเข้าใจที่ไม่ทั่วถึง

2 การเชื่อมโยง 2 ระบบเข้าด้วยกันอย่างบูรณาการ คือ ระบบวิจัยและระบบการเรียนการสอน ซึ่งแต่เดิม
แยกส่วนจากกันโดยสิ้นเชิง ระบบการเรียนการสอนแบบเดิมก็เป็นระบบที่มุ่งให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในเนื้อหาวิชาการต่างๆ
อาจารย์อาจมีการนำผลการวิจัยมาเชื่อมโยง กล่าวอ้างบ้าง ก็เป็นเนื้อหาในการสอนหรือถ้าเป็นระบบการวิจัยก็ต้องดำเนินการ
วิจัยจนเสร็จเห็นผลจากการวิจัย เห็นองค์ความรู้แล้วก็นำมาสู่การเรียนการสอนได้อีก ซึ่งทั้ง 2 ระบบไม่มีความเกี่ยวข้อง
สัมพันธ์กันในเชิงกระบวนการ แต่โครงการวิจัย RBL นี้จำเป็นต้องทำให้ทั้ง 2 ระบบ บูรณาการกันเป็นระบบการเรียนรู้ที่ยัง
ระบบเดียว โดยมีจุดหมายปลายทางที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นด้านหลัก ในด้านระบบทั้งสองก็ยังเกี่ยวพันกัน
องค์ประกอบและกรอบปัจจัยอีกหลายประการ เช่น นักศึกษา อาจารย์ ที่เลี้ยงงานวิจัยและชุมชนหรือกลุ่มคนภายนอกเป็นต้น
ดังนั้นการวางระบบทั้ง 2 เข้าด้วยกันโดยมีปัจจัยที่เป็นตัวเชื่อมให้ระบบได้บูรณาการเข้าด้วยกันก็คือ

- 2.1 การเปิดเวทีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกันทั้งหมด ถือเป็นพื้นที่ที่เชื่อมสัมพันธ์ทำให้เกิดบูรณาการได้มาก
- 2.2 การประเมินติดตามอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นลักษณะการถอดบทเรียนหรือการประเมินในลักษณะเสริมพลัง
(Empowerment) และการจัดการความรู้ (KM) ไปในตัวด้วยจะทำให้ระบบและกระบวนการ สามารถปรับเปลี่ยนตนเองอย่าง
ยืดหยุ่นได้ตลอดเวลา

2.3 กระบวนการเชื่อมโยงประสบการณ์จากสถานการณ์จริง ถ้าเนื้อหาทางวิชาการหรือทฤษฎี ในประเด็นนี้ดูอาจจะ
มีข้อจำกัดในการดำเนินการ กล่าวคือ เมื่อโครงการได้ดำเนินการไปนักศึกษาที่จะต้องลงศึกษาในพื้นที่จริง อาจารย์ก็จัดสอน
เนื้อหาวิชากันไป ในทางปฏิบัตินั้น จึงขาดความเชื่อมโยงกันอย่างกลมกลืน ดูจะเป็นการแยกส่วน เนื้อหาและวิธีการของ
รายวิชา เช่น นักศึกษาส่วนหนึ่งได้ลงไปศึกษาเรื่องกระบวนการส่งออก ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่มีในชุมชน แต่ขณะเดียวกัน
อาจารย์ก็อาจจะสอนเนื้อหาเรื่องการส่งออกสินค้าในเนื้อหาเรื่องการส่งออกสินค้าในเนื้อหาที่เป็นหลักการ และท้ายสุดไม่มีเวที
การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงบูรณาการ เปรียบเทียบให้เห็นทั้งความสอดคล้องและความต่าง ทำให้นักศึกษาไม่ได้อาศัยความรู้ที่ควรจะ
เห็นหรือรับรู้อย่างเข้าใจ ขณะเดียวกันเนื้อหาของข้อสอบวัดผลในรายวิชาที่มีได้สะท้อนความเกี่ยวเนื่องกับประสบการณ์ที่
นักศึกษาลงไปศึกษาในพื้นที่จริง เหล่านี้เป็นต้น ในทางที่ควรจะเป็นนั้นจะต้องมีการเชื่อมโยง คือเนื้อหาทฤษฎีของรายวิชา
นั้นๆ เข้ากับโลกของความเป็นจริงที่นักศึกษาลงไปสืบค้น ขวนวิเคราะห์เป็นระยะๆ และมีเวทีอภิปรายร่วมกัน นักศึกษาน่าจะ
เกิดการเรียนรู้ในด้านวิชาการหรือเรียนรู้ จากสนามจริงในท้องถิ่นและอาจเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่สามารถพัฒนาขึ้นให้
สอดคล้องกับความเป็นจริงก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อมรวิเศษ นาคทรพรพ [2] ที่กล่าวถึงว่า การสอนแบบวิจัยเป็น
วิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้
ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้แบบรุกมิใช่เป็นผู้รับเพียงอย่างเดียว รวมถึงการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ
กระบวนการเรียนรู้มีประโยชน์มากต่อผู้เรียน ครู และวงการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้เรียนซึ่งสามารถที่จะพัฒนาทักษะ
ต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการบริหารเวลา ทักษะการค้นหาและใช้ข้อมูล สามารถที่จะวิเคราะห์
ข้อมูลส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ 3 กระบวนการทบทวนเสริมอาจารย์ นักศึกษาสู่การเรียนรู้

เนื่องจากกระบวนการวิจัยและกระบวนการดำเนินโครงการ RBL ถือว่าเป็นกระบวนการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ลักษณะหนึ่งภายใต้วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ดังนั้น จึงต้องมีกระบวนการทบทวนเสริม อาจารย์-นักศึกษา ให้เกิดการเรียนรู้ในการ ดำเนินการวิจัยภายใต้โครงการนี้อีกเช่นกัน โดยโครงการได้วางระบบกระบวนการเพื่อการเรียนรู้ไว้ อาทิ

- กระบวนการทำความเข้าใจ
- กระบวนการเก็บข้อมูลโดยเน้นการมีส่วนร่วม
- กระบวนการจัดเวทีการเรียนรู้ ในลักษณะหลากหลาย เช่น เวทีประเมินและถอดบทเรียนการทำงาน การ

ประชุมปฏิบัติการเสริมศักยภาพงานวิจัย เช่น เทคนิคการเก็บข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ส่วนใหญ่หรือที่เป็นแกนหลักก็คือ การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการหลัก (Core Process) นั่นเอง

บทเรียนของการดำเนินการรวมทั้งข้อสังเกตมีดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความเข้าใจในงานวิจัย
2. ความไม่สอดคล้องกันในกระบวนการวิจัยกับระบบการสอนแบบเดิม
3. การสับสนไม่เข้าใจการประสานบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง
4. องค์ประกอบอื่นๆ

ด้านความรู้ ความเข้าใจในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นประเด็นปัญหา การวิจัยในลักษณะของการสืบค้นแบบมีส่วนร่วมยังเป็นสิ่งใหม่สำหรับนักศึกษา จึงยังไม่เข้าใจมากนัก โดยเฉพาะกับนักศึกษาที่ต้องลงมือออกแบบงานวิจัย ลงมือศึกษา สืบค้นแบบมีส่วนร่วม การจัดเวทีการเรียนรู้ต่างๆ จะเป็นปัญหาค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม ระบบที่เลี้ยง และการจัดเวทีเติม ทักขะที่จัดขึ้นก็ช่วยคลี่คลายความไม่เข้าใจและความกังวลใจของนักศึกษาไปได้มาก และถึงแม้ว่าจะมีความกังวล แต่เมื่อนักศึกษาลงไปศึกษาและเก็บข้อมูลในชุมชนกลับพบว่า นักศึกษาได้รับความร่วมมือและมิตรภาพอันดีจากชุมชน ทำให้สิ่งที่ เขากังวลนั้นค่อยๆ คลี่คลาย ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวิจัยอาจไม่เป็นปัจจัยที่สำคัญมากนัก การ เรียนรู้จากการกระโจนเข้าไปในสถานการณ์จริง กลับทำให้ช็อกกังวลหลายๆอย่างเกิดความชัดเจนและเข้าใจสภาวะชุมชนมากขึ้น

ความไม่สอดคล้องกันในกระบวนการวิจัยและกระบวนการเรียนการสอนแบบเดิม ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติที่มีเมื่อมี งานวิจัยเข้ามาแทรกการเรียนการสอนในแบบที่เคยเป็นอยู่ ยิ่งเป็นงานวิจัยที่ต้องการการมีส่วนร่วมและลงไปศึกษาสัมผัสกับ สถานการณ์จริงในชุมชนด้วยแล้วก็ยิ่งเกิดความไม่สอดคล้องชัดเจนมากขึ้น ก็คือว่า ความไม่สอดคล้องในกระบวนการทัศน์ (Paradigm) หรือฐานคิด (Mind set) เดิมที่เข้าใจกันว่า การเรียนการสอนนั้นจะต้องมุ่งให้นักศึกษาได้เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียน ให้กระจ่าง เมื่อเข้าใจแล้วนั้นคือความสัมฤทธิ์ผลที่จะนำไปประยุกต์ใช้ตัดสินกับชีวิตจริงภายนอกได้ ดังนั้นจึงมุ่งใช้เทคนิค วิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในตำราและที่รวบรวมอยู่ในห้องสมุดให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงาน ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน [3] ได้อ้างว่า "ช่องว่าง" อันท้าทายในการขับเคลื่อนเพื่อปฏิรูประบบ การศึกษา คือ หลักสูตรไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงและการมุ่งเรียนเพื่อจบการศึกษาได้ค้นพบและได้ต่อยอดศักยภาพ ดังนั้น เมื่อมีการวิจัยแบบนี้เข้ามาแทรกอาจารย์ก็จะมองโดยเทียบเคียงกับวิจัยในชั้นเรียน (ที่มุ่งสำรวจและพัฒนาพฤติกรรม การเรียน ตำราของนักเรียน เพื่อให้เรียนเนื้อหาให้ดีที่สุด) โดยยังไม่เข้าใจถึงความแตกต่างของวิจัยนอกชั้นเรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ออกไป เรียนรู้สภาวะจริงจากภายนอกแล้วเข้ามาผสมผสานเทียบเคียงกับองค์ความรู้ในการเรียนในห้องเรียน จนเกิดเป็นองค์ความรู้ ใหม่ขึ้นมา

การประสานงานบทบาทหน้าที่

1. อาจารย์ผู้สอนซึ่งในกรณีนี้จะมีบทบาทเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาโดยปริยาย ก็ยังไม่เข้าใจกับบทบาทที่จะให้คำปรึกษา เช่น การลงพื้นที่ภาคสนาม ต้องลงไปพบกับสถานการณ์ผู้คนและการเผชิญกับปัญหาต่างๆ อาจารย์จะไม่ถนัดที่จะให้ คำปรึกษา แม้ว่า Node จะมีระบบที่เลี้ยงแต่นักศึกษายามเผชิญปัญหาต่างๆก็จะปรึกษาอาจารย์เนื่องจากใกล้ชิดกว่า

2. การประสานประสบการณ์การลงศึกษาภาคสนาม ซึ่งจะเป็ข้อมูลและองค์ความรู้จากสถานการณ์จริงกับมาล ประสบการณ์จากเนื้อหาเชิงวิชาการ ซึ่งอาจารย์จะต้องมีทักษะสามารถเชื่อมโยงเปรียบเทียบและชวนนักศึกษาวิเคราะห์ ให้ เห็นความแตกต่างความสอดคล้อง และความเชื่อมโยงกัน จะยังเป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติ อาจารย์ก็จะสอนเนื้อหาที่ตนเองเคย สอน ส่วนผลจากการวิจัยมีได้นำมาเทียบเคียงบูรณาการเท่าใดนัก ดังนั้น นักศึกษาจึงเสมือนทำงาน 2 หน้า คือ ทางหนึ่ง

ต้องเรียนใน
เครือข่ายและ
แม่
ได้สะท้อน

การปฏิรูป

ระหว่าง
แต่การที่
บูรณาการ
เป็นไปได้
ปฏิรูป
ประเทศ
ตั้งคำถาม

นักเรียน
ลักษณะ
ซึ่งความ
ความรู้
โอกาส
ทั้งนี้เพื่อ
ความเ
เรื่องโก
เรียนรู้
จริงที่

ท้องถิ่น
แนวท
ปรับ

ภายใน

กระ
ท้องถิ่น
ว่า
เชิง

รสร้างกระบวนการเรียน
ให้เกิดการเรียนรู้ในกา
ให้

รเรียนการทำงาน ก
กระบวนการเรียนรู้ส่วน
(s) นั้นเอง

องการสืบค้นแบบมีส่วน
งการวิจัย ลงมือศึกษา
ลียง และการจัดเวที
มีความกังวล แต่เมื่อ
จากชุมชน ทำให้สิ่งที่
ที่สำคัญมากนัก การ
เข้าใจสภาวะชุมชนมาก

ือเป็นเรื่องปกติที่มี
ละลงไปศึกษาสัมผัสกับ
คล้องในกระบวนการค้น
เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียน
ดังนั้นจึงมุ่งใช้เทคนิค
แนวคิดของสำนักงาน
เคลื่อนเพื่อปฏิรูประบบ
เอดศักยภาพ ดังนั้น
นาพฤติกรรมกรรมการเรียน
มุ่งเรียนได้ออกไป
จนเกิดเป็นองค์ความรู้

าที่จะให้คำปรึกษา
การจะไม่ถนัดที่จะให้
ากใกล้ชิดกว่า
งานการณ์จริงกับมวล
าศึกษาวิเคราะห์ ให้
นเนื้อหาที่ตนเองเคย
หน้า คือ ทางหนึ่ง

ต้องเรียนเนื้อหาจากอาจารย์และทำความเข้าใจไว้สอบวัดผลขณะเดียวกันก็ต้องลงไปทำวิจัยในพื้นที่ภาคสนาม ทำให้
เครียดและกังวลใจจนบางส่วน
แม้ว่าจะมีเงื่อนไขนานาประการนั้น เป็นเพราะเน้นการริเริ่มแนวความคิดใหม่ๆ แต่นักศึกษาและอาจารย์ที่เป็นผู้วิจัย
ได้สะท้อนความรู้สึกและทัศนะที่มีต่อโครงการ อาทิ

1. เป็นโครงการที่ดีทำให้ไม่เครียดเวลาเรียน
2. นักศึกษามีความเป็นอิสระในการเรียนรู้ แม้ว่าจะยังไม่เข้าใจกระบวนการของโครงการโดยเฉพาะการวิจัยแบบ
นี้เท่าใดนักก็ตาม
3. ได้พบได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนมากขึ้น รู้สึกรัก ผูกพันกับชาวบ้าน ถ้าจบการศึกษาไปก็ต้องทำงานกับ
ชาวบ้าน
4. เป็นวิชาที่มีทางออกให้ปฏิบัติและเรียนรู้จากสถานที่จริง ซึ่งเป็นความต้องการและถนัดอยู่แล้ว ไม่นัดเลย์กับ
การเรียนทฤษฎี เพราะรู้ตัวเองว่าไม่เก่งและไม่ชอบการเรียนแบบเดิม
5. อยากให้โครงการอย่างนี้มีไปเรื่อยๆ และถ้ามีรุ่นต่อไปยินดีจะเป็นพี่เลี้ยงสำหรับน้องๆเสมอ

การปฏิรูปการเรียนรู้

ในสภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมหรือแบบที่เป็นอยู่ ในมหาวิทยาลัยปัจจุบันจะมีลักษณะแยกส่วนกัน
ระหว่างภารกิจที่สำคัญ ทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
แต่การที่โครงการ RBL เข้าไปดำเนินการวิจัยในชุมชน ในพื้นที่ที่เป็นสถานการณ์จริง ได้ทำให้เห็นช่องทางและโอกาสที่จะ
บูรณาการภารกิจที่สำคัญของอาจารย์และมหาวิทยาลัยขึ้นมาได้ ซึ่งผลจากโครงการ RBL นี้ก็ได้สะท้อนถึงโอกาสและช่องทางที่
เป็นไปได้ ทั้งเรื่องการบูรณาการ การเรียนการสอน การวิจัยและการบริการทางวิชาการ รวมทั้งการตอบโจทย์ประเด็นการ
ปฏิรูปการเรียนรู้ ในแนวปฏิรูปการศึกษาของสังคมได้ดังต่อไปนี้ เมอเรล เอ็ม โอ๊ก [4] กล่าวว่า การจะปฏิรูปการศึกษาใน
ประเทศไทยได้นั้น การเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยน ต้องให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีกลวิธีเรียนรู้เชิงรุกที่พุ่งประเด็นไปที่การ
ตั้งคำถาม การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิด "ให้ฉันเป็นส่วนหนึ่งแล้วฉันจะเข้าใจ" โดยทำให้นักเรียน
นักศึกษามองเห็นปัญหาและเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหาด้วยการมีส่วนร่วม มีผู้สอนเป็นผู้ช่วยต่างๆ การเรียนรู้
ลักษณะนี้จะทำให้นักเรียนเป็นผู้ขับเคลื่อนการเรียนรู้อย่างแท้จริง และเข้าใจเทคนิควิธีการ ตลอดจนเห็นกระบวนการได้มา
ซึ่งความรู้ที่อยู่ในชีวิตคนเรา ซึ่งทุกสาขาวิชาสามารถเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในลักษณะการวิจัยเพื่อร่วมกันสร้างองค์
ความรู้ใหม่ๆ ขึ้นมา เป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูปการศึกษา คือ ความหวังที่จะเห็นผู้เรียนและผู้คนในสังคม สามารถใช้
โอกาสจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองและสังคม
ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงและความสามารถในการปรับตัวทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งในเรื่องนี้ อมรวิรัช นาคทรพรพ ได้ให้
ความเห็นว่าเป็นกระบวนการนี้ เด็กๆหรือผู้เรียนไม่ว่าจะเรียนอยู่โรงเรียนใด ระดับใด ในเมืองหรือชนบท จะต้องได้เรียน
เรื่องใกล้ตัวในท้องถิ่นอย่างมีความสุขมากขึ้น การปฏิรูปการศึกษายังควรส่งเสริมให้แต่ละชุมชนท้องถิ่นสร้างเครือข่ายการ
เรียนรู้ของตนเองให้มากขึ้น และโรงเรียนและสถานศึกษาเองก็ต้องสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับโลกของความเป็น
จริงที่มีอยู่ทั่วทุกอนุของสังคม ชุมชนและท้องถิ่นนั่นเอง

ดังนั้นโครงการวิจัย RBL นี้จึงสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงไปเรียนรู้กับชุมชน
ท้องถิ่นนั่นเอง แต่การให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ปรับแนวคิดใหม่ๆ ก็มีข้อกระทำได้โดยง่าย ต้องมีการเรียนรู้และลองปฏิบัติใน
แนวทางใหม่ๆ จึงจะสามารถเข้าใจได้จากที่ได้ผ่านประสบการณ์จริง ๆ โครงการ RBL นี้ ได้เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการ
ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปในด้านต่างๆ กล่าวคือ

1. การเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยออกแบบขั้นตอนการเรียนรู้ให้นักศึกษาเข้าไปสืบค้นสาระต่างๆ จาก
ภายนอกเอง โดยผ่านกระบวนการวิจัยและการเรียนยังเน้นการมีส่วนร่วมจากผู้เรียน
2. การเน้นผลการเรียนรู้ที่สร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ในชุมชนผ่าน
กระบวนการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตลอดเวลา นักศึกษาเองเมื่อลงไปพบเห็นและร่วมปฏิบัติสัมพันธ์กับ
ท้องถิ่น จะเกิดเป็นจินตภาพ และเห็นความเชื่อมโยงกันของเหตุปัจจัยต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุพจน์ แสงเงิน [5]
ว่าการเรียนรู้ในวิถีชีวิตจริงจึงเป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์และเงื่อนไขรอบตัว ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสวงหาทางออกจากการ
เผชิญปัญหาเป็นการเรียนรู้ได้อย่างอิสระ จากที่ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัดวัย เวลาและสถานที่ เป็นการเรียนรู้ตามความต้องการที่

ตรงกับความสนใจ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ได้จากทุกแหล่งและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังเห็น
การเรียนรู้จากองค์ความรู้ที่มีการส่งต่อกันมา

1. ความสอดคล้องกับแนวคิดสร้างพลังเรียนรู้ที่พัฒนาจิตสำนึก โลกทัศน์ ทักษะคิดและเห็นคุณค่าของชุมชนท้องถิ่น
และการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน

ผลจากการดำเนินงานโครงการและการที่นักศึกษาลงไปเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น ได้เกิดพลังจากการเรียนรู้ขึ้นมา
เห็นจากการสังเกต และการถอดบทเรียนที่สะท้อนมาจากนักศึกษา ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง ทักษะคิดของนักศึกษาที่
ต่อชุมชนและการที่ชุมชนเกิดความชื่นชม และความต้องการให้นักศึกษาลงมาทำกิจกรรมในลักษณะนี้อีกให้มากขึ้น เช่น
นักศึกษาวิชาการคัดกรองประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้าไปทำกิจกรรมสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเด็กพิเศษใน
แหลมสิงห์ และได้ทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กเหล่านั้น นักศึกษาได้มาสะท้อนให้
ว่า เดิมทีเดียวที่เรียนในโปรแกรมนี้ตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 3 ไม่เคยรู้จักเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาก่อน เพียงแต่รู้จักใน
คุณลักษณะทางทฤษฎีและยังรู้สึกกังวล และกลัวอยู่ลึกๆถึงความไม่ปกติของเด็กๆ แต่เมื่อมาสัมผัส คลุกคลีและร่วมทำ
กิจกรรมกับเด็กพิเศษกลุ่มนี้ ทำให้เข้าใจสภาวะที่เป็นจริงของพวกเขามากขึ้น และรู้สึกผูกพันและมีจิตใจที่กรุณาอยาก
ช่วยเหลือมากขึ้น ทำให้เห็นคุณค่าของสาขาที่เรียนมาว่า อาจนำไปช่วยเหลือเด็กที่ตกอยู่ในสภาพเช่นนี้มากขึ้น

2. การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษา อาจารย์และชุมชน กระบวนการของงานวิจัยที่ให้นักศึกษาเป็น
ผู้วิจัยส่วนใหญ่ นั้น ต้องการที่จะให้นักศึกษาลงไปเรียนรู้เรื่องราวต่างๆในชุมชน ด้วยทำที่เป็นเสมือนลูกหลาน และอ่อน
น้อมถ่อมตนในการเข้าถึงชาวบ้าน จากกระบวนการเหล่านี้ได้ทำให้เกิดความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างชาวบ้านกับนักศึกษา
ชาวบ้านจะกระตือรือร้นที่จะบอกเล่าข้อมูลและนำพาไปยังแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่นักศึกษาต้องการอย่างเต็มที่ จำลอง คำ
บุญชู [6] กล่าวว่า "เมื่อคำนึงถึงความเข้มแข็งของชุมชน นักศึกษา (ที่มาจากแต่ละท้องถิ่น) ก็คือปัจจัยสำคัญ เพราะการ
สร้างคนให้มีความเข้าใจในท้องถิ่นตัวเองอย่างดีย่อมมีความรักความผูกพันต่อท้องถิ่น ยิ่งการเรียนการสอนของสถาบันมีการ
นำเอาสิ่งที่ป็นท้องถิ่นมาบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง ก็ยิ่งทำให้เรามองเห็นทางแก้ปัญหาของท้องถิ่น
ได้เป็นอย่างดี

3. สอดคล้องกับการสร้างให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัย แหล่งเรียนรู้ในการสอน
แบบเดิมๆ ปัจจุบันจะมีลักษณะคับแคบอยู่แค่บรรดาแหล่ง เช่น อาจารย์ ห้องสมุด ตำราเอกสาร หรือสื่อจากอิเล็กทรอนิกส์
หรือเทคโนโลยีสารสนเทศ มิได้เปิดขยายพรมแดนออกไปภายนอกห้องเรียนหรือนอกมหาวิทยาลัย ขณะเดียวกันในท้องถิ่น
ชุมชนก็สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้กว้างขวาง เพราะความเป็นจริงชีวิตจริงๆ ดำรงอยู่ ณ ที่นั้นมากมายทั้งเศรษฐศาสตร์
การศึกษา วัฒนธรรม เทคโนโลยี (พื้นบ้าน) หรืออื่นๆ ดังที่จำลอง คำบุญชู ได้กล่าวไว้ว่า "ท้องถิ่นเป็นห้องเรียนที่
สามารถแสวงหาความรู้ได้เกือบทุกอย่าง อย่างน้อยให้เป็นตัวอย่างหรือเป็นแบบฝึกหัดให้นักศึกษาได้มีโอกาสเห็นและได้
ทดลองบทเรียน เช่น อาชีพการเกษตร การดำรงชีวิตประจำวัน ศิลปวัฒนธรรมและการดำรงชีพของท้องถิ่น การประกอบ
ธุรกิจอุตสาหกรรมและอื่นๆมากมายที่สามารถ นำมาประยุกต์หรือบูรณาการการเรียนการสอนได้"

4. การบูรณาการการสอนโดยใช้ชีวิตเข้ากับวิชาการ ประเวศ เวสสิ [7] ได้กล่าวไว้ว่า "การศึกษาปัจจุบันได้
แยกส่วนเอาวิชาการเป็นตัวตั้ง มิได้เอาชีวิตจริงเข้ามาเชื่อมโยง ทำการเรียนการสอนคับแคบ ไม่เกิดจินตนาการแก่ผู้เรียน
ทั้งไม่เกิดการเชื่อมโยงโลกวิชาการเข้ากับโลกแห่งชีวิตที่เป็นจริง" แต่โครงการ RBL นั้นได้สร้างเงื่อนไขให้เกิดการเชื่อมโยง
บูรณาการโลก 2 ลักษณะเข้าด้วยกัน ในรายวิชาหนึ่งที่นักศึกษาลงไปศึกษาถึงสภาพการส่งออกของผลผลิตทางการเกษตร
และประมง การขออนุญาต ลักษณะสินค้า เป็นต้น แต่นักศึกษาก็ได้ทราบว่ ปัจจัยของการส่งออกในจังหวัดจันทบุรีนั้น
ความซับซ้อนมากจนผู้ส่งออกไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้อย่างราบรื่น บางรายก็ต้องเลิกกิจการไป

กล่าวโดยสรุป โครงการ RBL ก็คือ รูปแบบการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการบูรณาการระหว่างเนื้อหาวิชาในชั้นเรียน องค์
ความรู้ในท้องถิ่น โดยผ่านการวิจัย ซึ่งทำให้เกิดการต่อยอดเป็นงานบริการวิชาการ เกิดสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างมหาวิทยาลัย
กับชุมชน ซึ่งมีผู้เชื่อมประสานให้เกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้น ประกอบด้วย อาจารย์ นักศึกษา พี่เลี้ยงผู้ประสานงานในเขต และผู้คนใน
ท้องถิ่น แบบอนนภายใต้โครงการยังมีปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดของการดำเนินงานอยู่บ้าง แต่ก็ถือเป็นแบบจำลองทางการ
เรียนรู้ หรือการพัฒนาการเรียนการสอนแบบหนึ่งที่น่าจะนำมาปรับใช้ได้กับสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ยังถูกสังคม
มองว่า บทบาทหน้าที่มักแยกส่วนออกไปจากสภาพความเป็นจริงของสังคม ทำให้กลับเข้ามาทำความเข้าใจและเรียนรู้จาก
สังคมชุมชนจริงๆ อันจะนำไปสู่การลดช่องว่างและการแยกส่วนของมหาวิทยาลัย ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

- 8. เอกสาร
- (1) โครงการ
ประสา
(อัคร)
- (2) อมรวิช
ศึกษา
- (3) สำนัก
ส่งเสริม
- (4) เมอริ
- (5) สุพจน์
ด้าน
- (6) จำลอ
กรณ
(สก)
- (7) ประเว
สังค

ง นอกจากนี้ยังเป็
ค่าของชุมชนท้องถิ่น

กการเรียนรู้ขึ้นมาให้
นคติของนักศึกษาที่
อีกให้มากขึ้น เช่น
เด็กพิเศษใน
มาได้มาสะท้อนให้
อน เพียงแต่รู้จักใน
คลุกคลีและร่วมทำ
มีจิตใจที่กรุณาออก
มากขึ้น
จัดให้ให้นักศึกษาเป็น
ทุกหลาน และอ่อน
ชาว กับนักศึกษา
เต็มใจ จำลอง คำ
ยสำคัญ เพราะการ
อนของสถาบันมีการ
กับปัญหาของท้องถิ่น

ส่งเรียนรู้ในการสอน
จากอีเลคทรอนิกส์
ะเดียวกันในท้องถิ่น
ายทั้งเศรษฐศาสตร์
งถิ่นเป็นห้องเรียนที่
มีโอกาสเห็นและได้
งถิ่น การประกอบ

ารศึกษาปัจจุบันได้
นตนาการแก่ผู้เรียน
ให้เกิดการเชื่อมโยง
ผลิตทางการเกษตร
จังหวัดจันทบุรีนั้นมี

ษาในชั้นเรียน องค์
ะหว่างมหาวิทยาลัย
เโหนด และผู้คนใน
แบบจำลองทางการ
ศึกษาที่ยังถูกสังคม
้าใจและเรียนรู้จาก

8. เอกสารอ้างอิง

- (1) ไพโรจน์ แสงจันทร์. 2552. งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับสถาบันอุดมศึกษา. เอกสารประกอบการเสวนาของคุณย์ ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หอประชุมรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 20 ธันวาคม. (อัดสำเนา)
- (2) อมรวิชัย นาคทรพรพ. 2547. เรียนรู้คู่วิจัย : กรณีการสอนด้วยกระบวนการสอนวิจัยภาคสนาม วิชาการ ศึกษา กับสังคม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (3) สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. 2553. ขบวนการชุมชนชนวนเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).
- (4) เมอเรล เอ็ม โอ๊ก. 2553, 8 ธันวาคม. การศึกษา:นักวิชาการสหรัฐแนะปฏิรูปการศึกษาไทย. มติชนรายวัน.น. 23
- (5) สุพจน์ แสงเงิน. 2546. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ชุดโครงการวิจัย ด้านการศึกษา กับชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- (6) จำลอง คำบุญชู. 2546. บทบาทและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการอนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนา กระบวนการผลิตถ่อ่งข้าว ชุดโครงการวิจัยด้านการศึกษา กับชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- (7) ประเวศ วะสี. 2553. ผู้สังคมแห่งการเรียนรู้ ปฏิรูปทางปัญญา พหุชาติออกจากวิกฤต. กรุงเทพฯ:สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).

สารบัญบทความ

ชื่อบทความ	หน้า
การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างยั่งยืน นำเสนอโดย : อุดมศักดิ์ สาริบุตร	1
การศึกษาและออกแบบหนังสือสามมิติ เรื่อง สุดสาคร นำเสนอโดย : วินัดดา อุทัยรัตน์	11
ศึกษาและออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์เพื่อสื่อสารชาติ รูปลักษณ์ และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เบเกอรี่: กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์เบเกอรี่ค้ำส่ง นำเสนอโดย : ทิพย์รัตน์ ทำขุนทด	20
ความเครียดจากการทำงานและผลกระทบต่อสุขภาพในการปฏิบัติงาน ของพนักงานโรงงานปิโตรเคมี ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง นำเสนอโดย : นพตล ศรีอินทร์	29
การศึกษาการใช้ประจักษ์พยานและการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม นำเสนอโดย : วิโรจน์ ลีวงศ์สถาพร	34
ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานของพนักงานในโรงงานควบคุมตาม พ.ร.บ.การ ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ.2550 นิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ จังหวัดฉะเชิงเทรา นำเสนอโดย : สมศักดิ์ แสนท่าพล	40
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักการTRIZ40 ในรายวิชาการออกแบบ ผลิตภัณฑ์หลักสูตรครุศาสตรการออกแบบ ระดับปริญญาตรี นำเสนอโดย : จตุรงค์ เลาะห์เพ็ญแสง	50
ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ส่งเสริมการเรียนรู้ทางวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ “ตอน สึกไมยราพ” นำเสนอโดย : คณีย์ จารุวัฒน์ประดิษฐ์	56
การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรชีวภาพทางวัฒนธรรม ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสานพื้นบ้านดงชะพลู จังหวัดนครสวรรค์ นำเสนอโดย : จิรทัศน์ ดาวสมบูรณ์	65
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้และเจตคติเกี่ยวกับระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (OHSAS 18001) ของพนักงานระดับปฏิบัติการใน บริษัท อุตสาหกรรมทำเครื่องแก้วไทย จำกัด (มหาชน) นำเสนอโดย : สนธิ ชัยปัญญามิตร	73

สารบัญบทความ (ต่อ)

ชื่อบทความ	หน้า
ความรู้และการมีส่วนร่วมในการพัฒนางานเพื่อลดความสูญเสียในกระบวนการปฏิบัติงาน กรณีศึกษา บริษัท ทีโอเอเพ้นท์ (ประเทศไทย) จำกัด นำเสนอโดย : อธิกา จันทร์ศิริ	83
ส่วนประสมการตลาดและพฤติกรรมทางเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมเด็กสำเร็จรูปของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร นำเสนอโดย : ญัฐพร เลียงใจ	93
✓ การศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย โดยใช้ฐานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น นำเสนอโดย : ปรียนันท์ สิทธิจินดาร	105
ส่วนประสมการตลาดบริการของนักท่องเที่ยวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร นำเสนอโดย : ปิยวิช ปอนน้อย	114
ความรู้และเจตคติต่อการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี นำเสนอโดย : ศิริชัย แหวนเงิน	122
ส่วนประสมทางการตลาดและกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อตู้เย็นเพื่อใช้ในที่พักอาศัย ในเขตกรุงเทพมหานคร นำเสนอโดย : จันทนา แสงอนันต์	132
การศึกษาและพัฒนาโต๊ะเขียนแบบในระดับอุดมศึกษา นำเสนอโดย : ไพโรจน์ พุทธิโวาท	142
ความรู้และเจตคติที่มีต่อระบบการบริหารคุณภาพ ISO 12647-2 ของพนักงานในอุตสาหกรรม การพิมพ์ออฟเซตในเขตภาคกลางของประเทศไทย นำเสนอโดย : วิลาวัลย์ แก้วมงคล	150
ปัจจัยที่มีผลต่อเจตคติเกี่ยวกับคุณภาพผลิตภัณฑ์ของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท เคอิน ออโตพาร์ทส์ (ประเทศไทย) จำกัด นำเสนอโดย : ขจีอาจ นาราวงค์	160
ปัจจัยทางจิตวิทยากับพฤติกรรมการลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวในประเทศไทย นำเสนอโดย : สุรัชย์ บุญทด	170

การประชุมวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ ๒

การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิตจริง :

“การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน”

ใบประกาศนียบัตรการนำเสนอผลงานวิจัย

ปริยพันธ์ สิทธิจินดาร

“ การศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

โดยใช้ฐานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ”

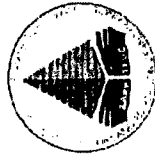
ณ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

วันศุกร์ที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

(รองศาสตราจารย์ประวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

ประธานกรรมการประชุมวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ ๒

DEANS